

Kokkuvõtte teemal: Mesilaste talvitumine ja seda mõjutavad asjaolud.

Aeg ja koht: Tallinna Mesinike Ühistu korraldatud teabeõhtu, Tallinnas, Ehitajate tee 5 VII-315, 08.01.2013.a.

Lektor: Aleksander Kilk, lektorileping PR-9-1.4-22

Eesti kliimatingimustes on talvitumine mesilaspere jaoks aastaringi kõige kriitilisem periood. Mesilaspere talvitumine kestab keskmiselt 6 kuud ja selle aja vältel ei saa mesilased lendamas käia. Mesilaspere saab talveperioodi üleelamiseks kasutada vaid tarus olevat söödavaru, mida peab jätkuma kevadise esimese nektari- ja õietolmukorjени. Peamiseks esimeseks nektarikorje taimede rühmaks kevadel on aprillikuu teises pooles õitsemist alustavad pajud ja remmelgad. Õietolmu saavad mesilased tavaliselt veidi varem sarapuult, vahel lepalt, seejärel paiselehelt. Selle tulemusena algab mesilaspere kevadine kiirenev areng ja bioloogiline uuenemine.

Teiseks kriitiliseks teguriks mesilaspere ületalvitumisel on mesilaste eluiga ja tervislik seisund. Kui suvemesilaste eluiga tavaliselt ei ületa 40-45 päeva, siis talvemesilased peavad kestma sügisest koorumisest augusti lõpus-septembris kuni aprillikuu lõpuni. Mesilaste kohanemisega vastavates kliimatingimustes on talvemesilased bioloogiliselt kohastunud elama pikemat aega aeglasema ainevahetuse ja vähese aktiivsusega talvetingimustes. Selle üheks aluseks on mesilase organismis, eelkõige rasvkehas ladestunud suuremad energiavarud, teiseks eelduseks aga tugev immuunsüsteem ja hea tervislik seisund ning elujõud.

Septembris koorunud talvemesilased, kes pole oma energiat kulutanud suve lõpus suhkrulahuse ümbertöötamisele ega korjelendudele, säilitavad läbi talve kuni kevadise haudmekasvatamiseni ja esimese väliskorjени füsioloogilise nooruse. Seega suudavad nad hästi hooldada ja toita kevadist hauet ning tuua kevadel tarusse uut toitu, kuni kevadel koorunud mesilased omakorda suudavad neid vääriliselt asendada. Sellises mesilasperes toimub kevadine mesilaspõlvkondade vahetus sujuvalt ja ei teki mesilaste arvukuses vanade mesilaste liiga varase väljalangemise tõttu sügavat miinimumi, mis takistaks mesilaspere kevadist normaalset arengut.

Viimastel aastatel on nii Eestis kui paljudes teistes maades täheldatud mesilasperede senisest suuremat hukkumist, seda eriti talvitumisperioodil. Kuna sageli on sellise hukkunud mesilaspere korral mesilased tarust kadunud ja puudub hukkunud mesilastest langetis, siis nimetatakse seda nähtust mõnikord ka mesilaste kadumiseks. Kui kevadel sellise kadunud mesilaspere taru avada, siis enamasti on söödakärgedes veel piisavalt sööta, et pere oleks võinud ületalve elada. Sageli on sellise kadunud mesilastega pere kärjeraamidesse maha jäänud koorumata või kooruvat hauet, mille haudmekannude kaaned on tihti auklikuks näritud. Mõnikord on kärjeserva jäänud pisike surnud mesilaste kobarake, kelle hulgas leiame enamasti ka mesilasema.

Selline mesilaste äralendamine talvituma pandud mesilasperest seondub kindlasti mesilaste elujõu lõppemisega. See sunnib mesilasi juba viimaste hilissügiseste ilmadega oktoobris-novembris tarust välja lendama, et väljaspool taru surra. Niisugune käitumine on mesilaste loomuliku instinkti väljendus, et tarust ära lennates viia kaasa ka oma kehas peituvad võimalikud haigustekitajad ja säästa sellega ülejäänud mesilaspere potentsiaalse nakkuse levikust tarus.

Samas ei pruugi äralendavate mesilaste elujõu ja elukaare lõppemine olla seotud haigusega, vaid ka mõne muu põhjustega. Esimeses järjekorras peaks kahtlustama varroalestade ja viiruste ühisrännakut talvemesilaste arengu haudmeperioodil, mis võib oluliselt vähendada mesilaste elujõudu ja nõrgestada nende immuunsüsteemi. Teise võimaliku põhjusena tuleks arvesse mesilaste poolt saastatud taimedelt kogutud õietolmus ja sellest valmistatud suiras või talvesöödas sisalduvad pestitsiidide jäägid ning nende mõju mesilaste elujõu vähenemisele.

Mesilaspere tugevama elujõu ja parema talvitumise saavutamiseks peaks mesinik eelkõige hästi läbimõeldult tegelema varroatoositõrjega, mis ühtlasi vähendab koos varroalestade levivate viirushaiguste laastavat toimet haudmele ja mesilastele. Kasuks on see, kui teha varroalestade arvukuse hindamiseks mesilasperedes seiretegevusi kas võrkpõhjade abil või mesilastelt varroalestade mahapesemise või tuhksuhkruga eemaldamise meetodil. Seejärel tuleks teha otsus varroatoosiravi meetodite ja vahendite valikuks. Varroalesti peaks tõrjuma aastas 2 korda, kummalgi juhul erinevat tõrjeviisi ja –vahendit kasutades ning aastati ravimeid vahetades.